

„Osobnost“ DED 2020 – JABLONECKÉ ŠKOLSTVÍ

V rámci letošního ročníku Dne evropského dědictví a jeho tématu připomeneme jablonecké školství. Přestože má škola a školství významný vliv na celkovou úroveň společnosti, často zůstává stranou zájmu. Díky dlouhodobé dvojjazyčnosti našeho města – která byla jedním z pozitivních znaků českého království – je historie jabloneckého školství ještě pestřejší, než si dnes uvědomujeme. Dříve se učitelé těšili všeobecné prestiži – přestože to žáci dokázali ocenit většinou až mnohem později. Úcta k pedagogům nebyla pochopitelně důsledkem jejich moci či bohatství, ale kvalit odborných, duševních a duchovních, a zájmu o každého jednotlivého žáka. Vždy platilo, že správný učitel společnost nerozděluje, nýbrž spojuje. Proto také mezi největší osobnosti naší národní i regionální minulosti patří právě učitelé – ať se již jedná o legendárního starostu Karla R. Fischera, či největšího předválečného spisovatele Gustava Leutelta, „básníka Jizerských hor“. Dnes se, bohužel, z mnoha důvodů učitelé takové prestiži netěší. A dvě z nejvýznamnějších školních budov městské historie – tzv. zelenou a žlutou školu – pohltilo nové nákupní centrum. Abychom si připomněli, jak důležitou roli hrály školy v životě našich předchůdců, připravili jsme pro vás několik historických ohlédnutí.

1850: jablonecká škola (umístěná na dnešním Mírovém náměstí) byla povýšena na hlavní školu. V jejím čele stál Donat Woprschalek, zároveň i první jablonecký oficiální kronikář.

1870: 16. června byl ve Školní ulici (Schulgasse) položen základní kámen chlapecké obecné a měšťanské školy, tzv. žluté. Od roku 1890 byl členem jejího učitelského sboru Karl R. Fischer, pozdější starosta Jablonce.

1880: založena Uměleckoprůmyslová škola.

1885: 1. září byla otevřena dívčí měšťanská škola, tzv. zelená (později ustoupila parkovišti u OD Jabloň). V přízemí sídlila školka, v letech 1923 až 1933 zde byla umístěna německá městská knihovna.

1890: 1889–1890 proběhl první školní rok v nově založené české matiční škole v Jablonci

1910: 10. září byla otevřena nová školní budova matiční školy (české) v Kamenné ulici, vznik dvojtřídní školy (v roce 1907 část budovy vyhořela).

Pořadatelem Dne evropského dědictví 2020 v Jablonci nad Nisou je Jablonecké kulturní a informační centrum, o. p. s.

Spolupořadatel

Junák – český skaut, středisko Jablonec nad Nisou, z. s.

Partneři

Česká obec sokolská – TJ SOKOL Jablonec n. Nisou

Dům česko-německého porozumění

Galerie N

Městská galerie MY, z. s.

Městská knihovna v Jablonci nad Nisou, p. o.

Městské divadlo v Jablonci nad Nisou, o. p. s.

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

Náboženská obec ČČSH Jablonec nad Nisou

Starokatolická církev, farnost Jablonec nad Nisou

SUPŠ a VOŠ Jablonec nad Nisou, p. o.

Spolek PLAC, z. s.

Státní oblastní archiv v Litoměřicích – SOKA Jablonec nad Nisou

Akce probíhá za finanční podpory
statutárního města Jablonec nad Nisou

Program najdete na webových stránkách pořadatele: www.jablonec.com
a statutárního města Jablonec nad Nisou: www.mestojablonec.cz

Další informace podají organizátoři:

Věra Dobrovská – 775 585 062, dobrovska@jablonec.com

www.jablonec.com

Změna vyhrazena! Sledujte informace na webu www.jablonec.com.

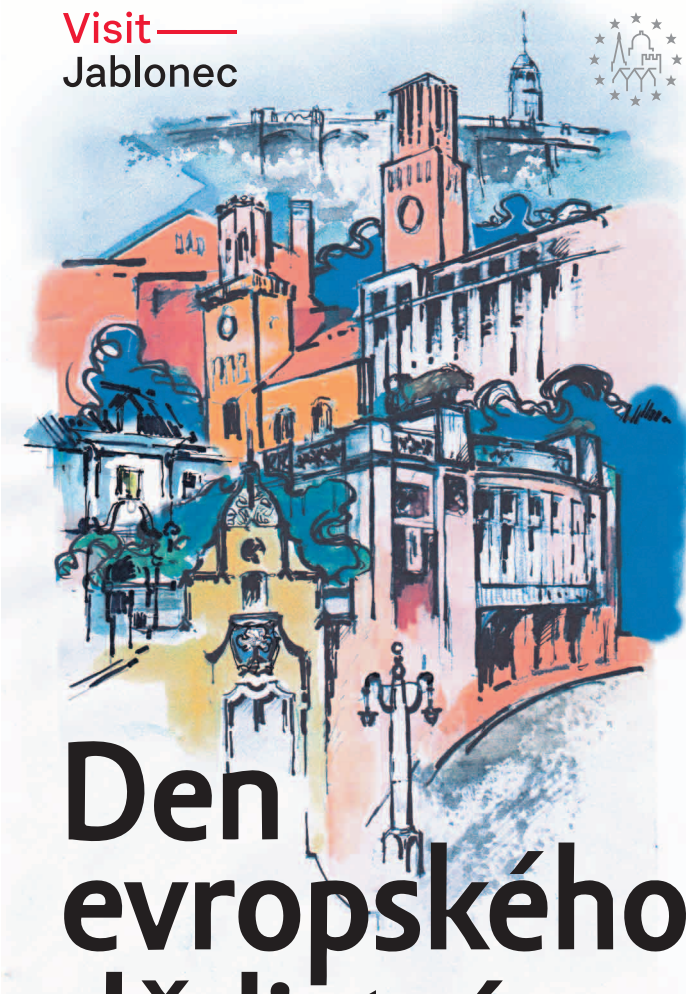
Akce se koná pouze v souladu s aktuálními opatřeními.

Vstup do naplnění dané kapacity.

Návštěvníci jsou povinni dodržovat hygienická opatření.

Do některých objektů (a také do historického autobusu) vstup pouze s rouškou. Děkujeme Vám.

Visit —
Jablonec

Den evropského dědictví v Jablonci nad Nisou

sobota / 12. 9. 2020 / 9–17 hodin

Památky a vzdělávání

program

Státní okresní archiv Jablonec nad Nisou

Budovu čp. 2000 nechalo město Jablonec nad Nisou postavit v r. 1909 za účelem zřízení městského chudobince s chorobincem. Veřejně službě sloužil objekt vždy, i když se vlastnictví změnilo z města na stát a také využití bylo různé – od léčebny tuberkulózy, přes hygienickou stanicí až po dnešní sídlo Státního okresního archivu.

Dle dochovaných městských adresářů zde bylo v roce 1910 pohodlně ubytováno celkem 24 klientů, již tehdy ale bylo možno v případě nutnosti kapacitu ústavu zvýšit o dalších 12 lůžek; v roce 1926 bychom zde napočítali už 49 chovanců, v roce 1930 pak 52, a v roce 1939 dokonce 57 pacientů.

Chudobinec vznikl v klidové zóně při okresní silnici k obci Rádlu, a byl nadán značným okolním územním majetkem. Z něj byl postupně vybudován příjemný lesopark. Protože však ani stále se navyšující kapacita ústavu jabloneckým potřebným nestačila, poskytlo město po dvaceti letech existence chudobince další samostatnou plochu (přes 2 hektary) jabloneckému samosprávnému okresu. Z jeho peněz vznikla vedle objektu chudobince městského v roce 1927 ještě obdobná instituce okresní (později známá jako jablonecká porodnice)

V roce 1950 se dům stal státním majetkem, a takovým pak byl a je (s výjimkou let 1992–1997) dodnes. V padesátých letech 20. století byly oba někdejší sociální ústavy známy v širším regionu jako vyšetřovna, resp. léčebna tuberkulózy.

V roce 1960 byl objekt čp. 2000 předán do správy Okresnímu ústavu národního zdraví Jablonec nad Nisou. V letech 1992–2012 zde sídlila Okresní hygienická stanice (resp. místní pobočka KHS Liberec). V roce 2012 se stal dům sídlem Státního okresního archivu Jablonec nad Nisou.

Objekt je zajímavý i po architektonické stránce a dodnes se pyšní dochovanými původními detaily. Navzdory mnoha utilitárním vnitřním úpravám z doby socialismu (lína, emailové nátěry, zářivky) disponuje více než sto let stará budova nezpochybnitelným kouzlem stavby z počátku 20. století.

O Dnech evropského dědictví

Dny evropského dědictví (European Heritage Days, dále EHD) každoročně v měsíci září otevírají nejširší veřejnosti brány nejzajímavějších památek, budov, objektů a prostor, včetně těch, které jsou jinak zčásti nebo zcela nepřístupné. Téma letošního ročníku zní „Památky a vzdělávání“. Dny evropského dědictví jsou významnou celoevropskou kulturně poznávací, společenskou a výchovnou akcí, mezi jejichž hlavní cíle můžeme zařadit zlepšování informovanosti o jiných kulturách, ochranu kulturního dědictví v nejširším slova smyslu a respektování všech kultur bez ohledu na jejich rozšíření. EHD jsou v České republice organizovány Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Viz: <http://www.historickasidla.cz/>

Zpřístupněné památkové objekty

Otevřeno 9.00–17.00 (pokud není uvedeno jinak)

1 Kostel sv. Anny, Kostelní ulice
Výstava MÁ VLAST – Česká krajina malba ze sbírky Kooperativy. Nutné vyzvednout si časovanou vstupenku předem. Vstupenky k osobnímu vyzvednutí v Turistickém infocentru, Kostelní 1/6 (Dům Scheybalových), a to od 9. 9. do vyčerpání kapacity.

2 Dům Jany a Josefa V. Scheybalových, Kostelní ulice
Otevřeno:

- Turistické informační centrum
- Památník Jany a Josefa V. Scheybalových
- Městská galerie MY

V přízemí domu a v podkroví výstava MÁ VLAST – Česká krajina malba ze sbírky Kooperativy. Nutné vyzvednout si časovanou vstupenku předem (viz info výše Kostel sv. Anny) V Městské galerii MY výstava MALÍŘI A SOCHAŘI ZA KATEDROU, výstava volné tvorby výtvarných pedagogů při příležitosti 140. výročí založení uměleckoprůmyslové školy v Jablonci nad Nisou.

3 Městská knihovna, Dolní náměstí
Otevřeno 9.00–16.30

Zpřístupněno oddělení pro děti a mládež a audiovizuální sál, kde bude během dopoledne promítán film Jablonec nad Nisou a okolí v letech 1356 až 1945. Od **13 hodin** přednáška Jitky Noskové 100 let s námi, která je věnovaná 100. výročí otevření české veřejné knihovny v Jablonci nad Nisou.

4 Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, ulice U Muzea

Výstava TRENDY.DESIGN.PRODUKCE. To nejlepší ze skla a bižuterie na českém trhu za poslední tři roky. Hlavní výstava Mezinárodního trienále skla a bižuterie JABLONEC 2020. Stálé expozice NEKONEČNÝ PŘÍBĚH BIŽUTERIE a ČAROVNÁ ZAHRADA – ČESKÉ SKLO SEDMI STOLETÍ.

5 Nová radnice, Mírové náměstí
Do budovy radnice je povolen vstup pouze s rouškou.

Zpřístupněno:

- Radniční věž
- Obřadní síň, předsálí, salonek
- Sekretariát a pracovna primátora, zasedací místnost, vystaveny městské insignie, pamětní medaile, knihy nebo šaty města
- Oběžný výtah páternoster v provozu
- Výstava modelů rozhleden ve 3. patře č. dv. 301.

6 Střední uměleckoprůmyslová škola, Horní náměstí
V rámci 140. výročí založení školy budou zpřístupněny prostory celé školy (vstup ze dvora – průchodem z Kubákovy ulice), zpřístupněny dílny a ateliéry školy. Upomínková exhibiční ražba medaile v prostorách SUPŠ a VOŠ pro návštěvníky. Výstava prací studentů z kroužku 3D tisku konaného v rámci projektu NAKAP LK. Od 19 hodin afterparty vernisáže maturitních prací, zahraje kapela Nůž, ve které působí pedagogové školy.

7 Kostel Dr. Farského, náměstí Dr. Farského
Zpřístupněna loď kostela a přilehlé kolumbárium, prohlídky s průvodcem.

Jízdní řád historického autobusu

Po celý den bude městem projíždět historický autobus, který bude propojovat otevřené památkové objekty a jednotlivá zastavení poznávací trasy (nutné roušky).

Kostel sv. Anny	9.30	10.30	11.10	12.30	13.30	14.30	15.30	16.30
Dolní náměstí (Knihovna + MSB)	9.31	10.31	11.11	12.31	13.31	14.31	15.31	16.31
Pražská (Sokolovna)	9.34	10.34	11.13	12.34	13.34	14.34	15.34	16.33
Masná (Archiv)	9.37	10.37	11.15	12.37	13.37	14.37	15.37	16.35
Pražská (Sokolovna)	9.41	10.41	11.18	12.41	13.41	14.41	15.41	16.38
Dolní náměstí (Knihovna + MSB)	9.44	10.44	11.20	12.44	13.44	14.44	15.44	16.40
Kostel Povýšení sv. Kříže	9.50	10.50	11.25	12.50	13.50	14.50	15.50	16.45
Jablonecké Paseky	9.52	10.52	11.27	12.52	13.52	14.52	15.52	16.47
U Přehrady (Kantorova vila)	9.55	10.55	11.30	12.55	13.55	14.55	15.55	16.50
Mšeno, kaplička sv. Anny	9.56	10.56	~	12.56	13.56	14.56	15.56	16.51
Mšeno, škola	9.57	10.57	~	12.57	13.57	14.57	15.57	16.52
Rýnovice, Ostrý Roh (Dům čs.-něm. porozumění)	9.59	10.59	~	12.59	13.59	14.59	15.59	16.53
Střední uměleckoprůmyslová škola	10.08	11.08	11.32	13.08	14.08	15.08	16.08	~
Nová radnice	10.09	11.09	11.33	13.09	14.09	15.09	16.09	~
Divadlo (+ Galerie N)	10.10	11.10	11.34	13.10	14.10	15.10	16.10	~
Kostel sv. Anny	10.15	11.15	11.36	13.15	14.15	15.15	16.15	17.00

8 Městské divadlo, Liberecká ulice
Otevřeno 14.00–17.00

Komentované prohlídky kabiny zvukaře a osvětlovače, jeviště a šatny herců. Od **19 hodin** představení Tvrdohlavá žena – Divadelní spolek J. K. Tyl Josefův Důl. (Vstupenky na představení na www.divadlojablonec.cz)

9 Galerie N, Jehlářská 14 (u divadla)
BAKALAUREÁTY – výstava bakalářských prací studentů Katedry designu Technické univerzity v Liberci – obor Textilní a oděvní návrhářství.

10 Kaplička sv. Anny, ulice Palackého
K nahlédnutí interiér kapličky s instalací Josefa Mladějovského.

11 Kostel Povýšení sv. Kříže, nám. B. Němcové
Zpřístupněn interiér kostela.

12 Dům česko-německého porozumění, ulice Československé armády
Zpřístupněn bude celý Dům česko-německého porozumění. Od **15 hodin** připraven workshop dětské divadlo, dobové občerstvení. Výstava: ZANIKLÁ ARCHITEKTURA JIZERSKÝCH HOR – modely zaniklých staveb od Radky Pimmenger.

13 Sokolovna, Tyršovy sady
Prohlídka prostor „od suterénu až po věž“, herna pro děti Sokolík, překážkové dráhy v tělocvičnách. Na programu: Běh pro paměť národa – start v Tyršově parku od **10 hodin**. Loutkové divadlo pro nejmenší od **12 hodin**. Vernisáž maturitních prací studentů SUPŠ od **17 hodin**.

14 Kantorova vila, ulice Palackého
Komentované prohlídky pro skupinky 10 osob každou hodinu od **9 do 16 hodin** – nutné vyzvednout si časovanou vstupenku předem. Vstupenky k osobnímu vyzvednutí v Turistickém infocentru, Kostelní 1/6 (Dům Scheybalových) ve dnech 9. a 10. 9. od 9 do 17 hodin do vyčerpání kapacity.

15 Státní okresní archiv Jablonec nad Nisou, Turnovská ulice

Zpřístupnění stavebně pozoruhodné budovy někdejšího jabloneckého secesního Městského chudobince a chorobince z let 1908–1909, jenž je v současnosti hlavní budovou okresního archivu. Možnost prohlídky interiéru i exteriéru části objektu s průvodním slovem a také i prohlídky širšího archívního areálu (lesopark na kraji města). Připraveny komentované prohlídky několika vlastivědných výstav, především k dějinám města Jablonec nad Nisou a teritoria Jizerských hor i horního Pojizeří, ale nejen to:

- 500. výročí vzniku jáchymovského tolaru
- 185. výročí vzniku a 30. výročí zániku vrkoslavického pivovaru
- 160. výročí počátku ústavnosti v českých zemích
- 150. výročí vzniku prvního českého menšinového spolku Česká beseda v Jablonci
- 150. výročí Svárovské stávky
- 120. výročí fungování MHD, resp. tramvaj v regionu

Časový harmonogram

9.00 otevření památkových objektů
9.00–16.30 poznávací rodinná trasa s úkoly

10.00–11.00 komentovaná procházka po umění ve veřejném prostoru. Jan Picko (spolek PLAC) vás provede po uměleckých objektech z 60. až 80. let minulého století v širším centru Jablonec nad Nisou. Sraz před obchodním domem Central u plastiky Žena s nákupem.

16.30 uzavření stanovišť poznávací trasy (odměny v cíli lze vyzvedávat až do 17.00 hodin)

17.00 uzavření památkových objektů

9.00–16.30 Rodinná poznávací trasa

Letošní úkolová trasa pro celou rodinu připomene několik výročí jabloneckých škol. Na pěti stanovištích čekají účastníky zábavné úkoly připomínající historické osobnosti a události nejen z dějin jabloneckého školství. Víte, kdo první zavedl tělocvik do výuky a kde to bylo? Dovedete si představit, jak těžké to měly české děti, když chtěly chodit do školy? Rodiče a prarodiče jistě rádi zavzpomínají na již zbourané budovy některých škol a na současné školáky čeká kvíz z poznávání budov škol v jejich původní podobě. A v cíli, který bude letos umístěn na radnice na Mírovém náměstí, čeká úspěšné řešitele úkolů pamětní ražba z dílny jablonecké uměleckoprůmyslové školy. Také si myslíte, že škola je jako maják, který nám osvětluje cestu? A víte, kdo to řekl? To a spoustu dalších zajímavostí se dozvíte, když vyrazíte na zábavnou cestu za poznáním.

Pro získání odměny je nutné navštívit alespoň čtyři ze pěti stanovišť, začít je možné kdekoli. Na prvním zvoleném stanovišti si každý vyzvedne pracovní list, který podrobně popisuje úkoly a ten pak vyplněný odevzdá v cíli. Stanoviště s úkoly se uzavírají v 16.30 hodin, odměnu v cíli je možné vyzvedávat do 17 hodin.

Stanoviště trasy

- Dům Jany a Josefa V. Scheybalových
- Státní okresní archiv
- Muzeum skla a bižuterie
- Městská knihovna
- Sokolovna
- Cíl: Nová radnice (vstup pouze s rouškou)